

Hanus Andreassen skrivur:

Hugleiðingar í eini svørðtíð

Opíð bræv til blaðstjóran á Dagblaðnum

Framhald

Ög tá ið ein tíð er liðin, taka teir ríku seg saman og stovna ein flokk. Ög endamálið við hesum flokki er at varðveita ta samfelagsligu beinagrind, sum ber teimum uppi. Ög at forða fyrri royndum teirra fátaku at skapa eitt rættvisari samfelag (Føroya Segi eftir H. Samuelsen og P. M. Rasmussen, bls. 103—104). Ög hesin flokkur er flokkur teirra fáu. Ög tí ræður um at fáa fólk at halda, at hann er flokkur teirra mongu. Ög tí verður hann kallaður fólksins flokkur.

Ög hesin flokkur hevur serlig eyðkeni.

Hann vil so fegin eittast at vera ein sámuligur flokkur. Ein hampaflokkur. Ög rætt er tað, at tað finnst hampamenn í flokkinum. Men tað eru ikki teir, ið geva flokkinum andlit. Tað eru aðrir. Ög tá ið teir fátaku taka seg saman og vilja bota um sínir kor og um landsins kor, tá er tað so sum so við hampilígeiti. Ög tá ið blaðmenn teirra ríku skulu svara aftur, standa teir ofta fastir. Teir eru ikki ovbyrjaðir av argumentum. Teir hókna ikki undir í vitan. Teir eru ikki nivdir av sóma og viðskygni. Ög so loypa teir framav. Ög undarlig orð koma burtur úr teimum. »Snorhvalpur«. Hver segði hatta? Ein Nørrebroótang, ið hvorki dugir føroyskt ella fólkskikk? Ein Nyhansgangstari, ið aldri hevur brúkt annað enn ilblon og ókvæmisóð? Nei. Maðurin er lærari. Uppalari. Hampamaður. Hygg at orðinum eina ferð afturat, harra blaðstjóra. Har stendur tað. »Snorhvalpur«. Ja, eg skjili væl, at tygum hyggja burtur. Orðið er líkasum eitt sindur ótydligt. Ikki heilt stovubært. Ikki fyrri hampafólk. Men hetta er helst orðalagið, teir brúka í flokki teirra ríku. Ög tú spyrst teg sjálfan — eru hetta góðir borgarar?

Flokkur teirra ríku vil so fegin eittast av vera ein frælsisflokkur. Ein flokkur, ið verjur tað persónliga frælsið hjá landsins borgarum. Ög hann elskar hetta frælsið av heilum huga, men eitt ræðist hann, og eitt hatar hann meira enn alt annað, og tað er at landsins borgarar brúka hetta sama frælsið. Tað er gott at hava til dagdvalju á flaggdögum og fólkafundum, tað er hugnaligt at hjúkla um upp undir val og á fólksveitslum, men brúkast skal tað fyrri alt í verðini ikki. Ög vágar onkur av landsins borgarum, sum betalar sín skatt og ger sitt arbeiði, at siga sína hugsan, soleiðis sum hann hevur rætt og skyldu til í einum demokratiskum samfelag, fær hann oman yvir seg bukkuspennir av lygn-

um og persónligum briksli (ma. Dagblaðið 31. aug. 1974). Ög hann fær at vita, at hann kann tiga, tí hann er jú drankari ella nassari ella snýtari. Ög hetta er lygn. Ög tað kann prógvast, at tað er lygn. Men teir frælslyndu hampamennir í flokki teirra ríku fáa ikki fyrri at siga ósatt. Ög hinir borgararnir í landinum, hampamenn, sum ikki vilja koma sær út í ringt orð, hugsa við sær sjálvum: nei, best er at tiga. Ög skuldi onkur torað at sagt nakað, ger hann tað undir dulnevni. Men teir flestu siga einki. Ög soleiðis tagnar fjöldin undir terrorveldi teirra frælslyndu. Ög soleiðis eydnast tað journalistisku skósveinum teirra ríku at binda fólkið niður og geva tí tunguband. Ög ivaleyst er hetta ein uppgáva, sum semir seg nettup flokki fólksins. Ög hetta tunguband er líka dygt sum í øðrum landi eystan jarntjaldið. Ög tú spyrst teg sjálfan — eru slíkir menn góðir borgarar?

Flokkur teirra ríku vil so fegin eittast at vera ein tjóðskaparligur flokkur. Ein flokkur við kærlleika til landsins mál og mentan. Ög tað er ivaleyst ma. tí hann hevur eitt blað. Ög hetta blað er helst ætlað sum ein málsligur og mentunarligur láturverji. Ög tað átti tað í hvussu so er at verið, tí málið í landinum er stóðugt á andglettinum. Ög tú letur blaðið upp og lesur eitt nú hetta: »Í hesum tíðum....kemur ein rúgva av sokallaðum miksaðum hjún-um til Føroya« (Dagblaðið 20. aug. 1975, min undirstriking).

Ög tú situr og tanlar hesa vendingina eitt sindur. Hon er rasistisk, men rasisma er jú gerandiskostur í hesum blað. So lat tað fara. Men málið. Tað er líkasum nakað rátt og barbariskt við hesi vending. Tað er óhugsandi, at hon kundi verið havd á lofti í einum skoti í Hattarvík ella millum túnini á Velbastað. Hon er fremmand. Funnin í eini køstarennu í einum útenskum stórbýi. Ella kyknað upp í einum í odd og egg syntetiskum jørðildi. Hon kann bara vera søgd og skrivað av fólki, sum av álvara hevur mist sitt tjóðskaparliga fótast. Ög tú lesur víðari í blaði teirra ríku. Ög tað er ein háð móti málinum í landinum. Ög tú lesur um »ego« og »happy end«. Dumban úr landsuðri og bosíð úr tí enska málinum verður troðkað inn á eitt verjuleyst fólk. Ög tá ið láturverjarnir fyrri menning og máli landsins skulu lýsa sínar djúpasta kenslur, kann tað ikki sigast á móðurmálinum. Tá má farast í onnur mál. »Come on boys«. »Lonely are the brave«

(Dagblaðið 28. jan. 1976). Ög tú spyrst teg sjálfan: eru hetta góðir borgarar?

Men í flokki teirra ríku eru ikki bara ríkir. Mangan fjeppast fátakir uppi. Sum trúgva upp á tjóðskaparligu kávalótir teirra ríku. Ög tað eydnast onkrum teirra at koma sær fram. Ög hann visir hegni og gávur og arbeiðshug. Ög kann henda, at hann verður blaðstjóri á blaði teirra ríku. Ög hann røkir sitt starv bæði væl og virðiliga. Ög hann er trúfastur og hugsagóður og stóðufastur bæði í við- og móttreyti. Ög árinu ganga. Ög hóast hann verjur ein flokk, har mangir sita væl og har mangir sita feitt, sjabbar hann einasamallur og óhjálptur og ofta eisini ólontur. Ög hann eldist og troystast. Ög brátt er skeiðið fullrunnið. Men sigurskransurin — hvar er hann? Teir verða tú býttir út, bæði í eystur og vestur. Men eingin er til hansara. Ög tá ið hann kki orkar meira, verður hann sparkaður út í myrkið. Tí hava teir ríku nakran moral, er tað frumskögar-moralurin. Millum teirra er ikki pláss fyrri takksemi ella sámlígeit. Ög maðurin, sum kom úr fátaekum korum, og sum brúkti sitt liv til at verja flokk teirra ríku og áhugamál teirra, doyir beiskur og vónsvikin og sleptur upp á fjall. Ög á gravbakkan stendur tann ríki. Ög nú ræður um at krógva klornar og leggja andlitid í eina hóskaði sorgblidnilegu. Hvønn skortin skal eg fara í? Ög er eitt orðtak við hondina — ella ein skaldabarin regla? »Gev mær eina blómu....«. Ög tá ið sjakalurin fer at yrkja og mannulvurin at gráta, ja, tað er ein long sjón.

Ög tá ið tann trúgvi tænarin er farin undir grønna torvu, halda summi, at hansara eldhugi og trúfesti og arbeiðshugur kundu tænt eini betri sök.

Flokkur. Hann er runnin av eini rørslu, ið vildi verja mál og mentan, sið og sóma. Sjálvstýrisrørslni. Í hesi rørslu vóru frægar kvinnur og frægir menn. Ög ein teirra gekk eina summar-nátt uppi millum fjalla. Ög hugtikin og lyftur upp um gerandisdagin av øllum tí undurfagra, hann sá og hann hoyrði, mælti hann fyrri sær sjálfum í hesi innblástu lotu: »Føroya fólk, hugsa høviskt, djarvt og høgt«. Ög hóast hann elskaði sitt land og sitt mál og sitt fólk, fírnaði hann ikki fyrri at giftast við danskari konu. Ög bróður hansara, oddamaðurin í rørslni, giftist við islandskari konu. Ög soleiðis vóru bæði Sverri og Jóannes »miskaðir«, sum tað

Framhald á síðu 6

bøkur og bløð

Spøk og tunnlígr

Fyrsta nummarið av Framan-um í ár er komið út. Framin hevur eina grein: Hvør skal gjalda kreppuna í kapitalismuni? og er eitt dømi úr Onglandi. Greinskrivarin visir á, at grundin til búskaparligu kreppuna í Bretlandi er m.a., at idnaðurin í nógv ár hevur gjørt ov smáar iløgur. Hann visir á samanhagið í Bretlandi og restina av kapitalistiska heiminum og hvussu vel Harold Wilson dugir at umsitja kapitalistiska bretska samfelagið.

m.d. hevur eina grein, Fiskimenn við vegamótið. Ein samanvavstur av nógvum ymskum tankum, men greinskrivarin er væl inni í tí, hann skrivar um og er greinin avgjørt upplýsandi.

Annars endar orðagongan millum D. P. Danielsen (Róðin) og Framan — uttan at lesarin er vorðin klókari. Jú, at allir fyra bókarnir til vinstru fyrri báðar »etableraðu« arbeiðaraflokkarnar eru ósamdir, men um hvat?

Í leiðaranum verður m.a. tikið til: »Men sjálvt innan nógaldandi karm eru møguleikar at stýra. Stýra, sum næstan hvør maður tosar um. Men hvar er málið ella ætlanin, sum stýrást skal eftir. Hon finnst ikki uttan í ymsum privatum heilum, m.a. hjá idnaðarráðgevarum, sum vit hoyrdu á filmi herfyri.

Her hava bæði javnaðarflokkurin og tjóðveldisflokkurin verið alt ov limir. Bára tos.

Men eisini fiskimannafelagið hevur her gloymt burtur eina uppgávu hjá einum verkamannafelag. Tað er ikki nóg mikið at krevja eina lønarhækkun og tilíkt. Kravið um partur av av framleidda virðinum verður brúktur til rationellar og samfelagsgangeligar illeggingar er yvir eitt longri tíðarskeið neyðugt, um limir felagsins skulu tryggast trygg kor og hægri real-løn.

Framin er vanur at vera áhugaverdur. Blaðið hevur fingið fyrbrigdi í føroyska samfelagnum fram í ljósmála, sum almenningurin annars visti lítið um, men fyrsta nummarið í ár er heldur tunnlígt. Tað eru Føroyskir Sosialistar, sum geva Framan út, og er hann nú farin á 14 árgang.

Oyggjaskeggi: ein grein

Oyggjaskeggi, sum hevur verið slóðbrótari innan føroysku tíðarit-verðina seinastu árinu og hevur arga mangan føroyingin, er óvanliga spakur. Men hann man nokk fara at ræstast við. Oyggjaskeggi hevur elvt til

eitt kjak um kristindóm, kommunismu, moral og annað, sum føroyingar helst, hvorki tosa ella skriva um og í hesum blaðnum eru tvær reaktiónir uppá tað — eitt tíðindabráv, Tíðindabráv úr øðrum heimi, og ein grein, Kommunistsk psykosu-im-pört.

Kristiligt ungmannaþlað

Kristiligt ungmannaþlað, sum KFUM í Tórshavn gevur út, er komið í búið.

Innihaldið er, sum nevnið ber á, kristiligt. Nakra nýggja stóðu til kristna livið ella menniskjuni hevur blaðið ikki. Tað góða og tað ónda.

Ur innihaldinum kann nevast: Vilt tú sjálvur fyrigeva? Ein grein, sum H.T. — blaðstjórin Heri Tróndheim — hevur umsett. Ein søga um gentuna Hasnu, sum merkir hin vakra. Grein av Jørmund Vágadal endar soleiðis: »Eva vit ikki at standa í hesum bardaga, so lat okkum vera varin við at gripa til neyðloysnir fyrri at halda skinnið á nesini og heldur istaðin sita kvírr, til Guð letur okkum í tey rottu klæðini, sum ein og hvør stríðsmaður má verða klæddur í, um hann ætlar sær í hernað«.

Salomon J. Joensen hevur tvær sálmatýðingar. Tá mitt eyga av Brorson og Ut fert tú nú á livsins leið av Blicher. Tann fyrri er knapplig so heppin í føroysum búna.

At blaðið kemur út í dag — nútíðini — skilst av teimum tíðindastubbum úr útlandinum — KFUM í øðrum londum og Kirkjutiðindi.

Liljan: Fyrimyndarlig blaðútgáva

Skótablaðið Liljan gongur nú á 9. ári og er tað hugnaligt at siggja, at ungfolki kunnu gera eitt blað so fjølbroytt og gott. Tað stavar óivað eisini frá, at KFUM- og KFUK-skótarir í Føroyum er ein ógvuliga vælskipaður felagskapur — fyrimyndarligur fyrri aðrar landsfevnandi felagsskapir.

Av innihaldinum skal nevast eitt uppskot, sum KFUM og KFUK leiðslurnar hava sent Tórshavnar býráð viðvíkjandi einum fritíðaraki í Havnardali/Flatnahaga.

Annars eru skólatíðindi størsti parturin av innihaldinum — Ein fødingardagskvøða til SSB, sum fylti fimti fyrri stuttum, ein frágreiðing frá eini legu við Gjógv, úlvásiður, eins og síður við livandi tekningum frá skótalivinum. j.